

Іван Нечуй-Левицький (1838—1918)

Зміст

Біографія	1
Основні твори.....	2
Особливості творчого стилю.....	3
Вислови про письменника.....	3
Цікаві факти.....	3
Джерела	4

Біографія

Біль за людей завжди тяжко мене палив

1. Загальні відомості. Нечуй-Левицький – український письменник, етнограф, фольклорист, педагог, мовознавець. «Світлий геній українського слова», «Співець душі народної», «людина чесна, моральна и сумирна», «український Рембрандт», «майстер реалістичної прози»

2. Справжнє ім'я: Іван Семенович Левицький

3. Дата та місце народження. 25 листопада 1838 р. в м. Стеблеві (нині Корсунь-Шевченківський район), що на Черкащині, у родині священика

4. Батьки. *Батько* - Семен Степанович, був суворий і темпераментний проповідник та просвітитель, мав велику домашню книгозбірню і на власні кошти влаштував школу для селян, в якій його син і навчився читати й писати.

Мати, Ганна Лук'янівна, у дівочтві Трезвинська, була неписьменна, але чутливої душі. Вона часто не могла дослухати до кінця життя якогось святого й починала плакати, а малий Іван разом з нею. Коли Івану йшов 13-й рік, його мати померла. Вона двічі народжувала двійню і це підірвало її здоров'я.

·Від отця Семена Іван мав схильність до проповідництва, а від матері — надзвичайну вразливість.

5. Навчання. Навчався в Богуславському духовному училищі (1847–1852), у Київській духовній семінарії (1853–1859) і в Київській духовній академії (1861–1865). У 1865 р. Іван Левицький отримав звання магістра богослов'я.

Самотужки вивчив французьку й німецьку мови, любив західноєвропейську літературу та філософію

6. Педагог. Працював викладачем у Полтавській семінарії, а згодом у гімназіях Каліша й Седлеца (Польща) та Кишинєва (Молдова).

У Кишинєві написав працю "Про непотрібність великоруської літератури для України та Слов'янщини". Хоча Іван любив Лєскова, Толстого, Островського й Щєдріна, але вважав, що російська література потрібна для Росії, а українцям потрібна своя.

7. Перші твори. У 1860-х рр. Нечуй-Левицький написав комедію «Жизнь пропав, долю проспав» і повісті «Наймит Яріш Джеря», «Дві московки» (1865), оповідання «Панас Круть», статтю «Світогляд українського народу в прикладі до сьогочасності»

І. С. Нечуй-Левицький часто згадував, за яких умов він вирішив стати українським письменником. Професори Київської духовної академії, де він учився, не визнавали української мови й літератури. Один з них навіть висловився на лекції: «В інтересах держави добре було б спалити українську літературу». Це й підштовхнуло Івана Семеновича взятися за перо. Писав таємно від своїх товаришів студентів, з якими жив на одній квартирі. Навіть батькам не признавався, що став літератором.

8. Відставка. Працюючи в Кишинівській гімназії викладачем російської, старослов'янської та латинської мов, І. Левицький брав активну участь у громадській роботі, багато подорожував. У департаменті поліції він мав репутацію «хохломана», діяльність якого «небезпечна для держави». Тому І. Левицький змушений був рано піти у відставку. У 1885 р. письменник вийшов на пенсію статським радником, мав ордени Св. Анни II та III ступеня, Св. Станіслава II ступеня.

9. У Києві. У Києві Іван Нечуй-Левицький мешкав у флігелі на вулиці Новоєлизаветинській (тепер Пушкінська, 19). У дворі був садок, невеликий ставок і пасіка. Тут він прожив до 1909 року, коли дім знесли.

У Києві він цілковито присвячує себе літературній діяльності. У 80–90-х роках XIX ст. з'являються друком оповідання «Афонський пройдисвіт», казка «Скривджені і нескривджені», повість «Поміж ворогами». На початку XX ст. у творчості І. Левицького переважають статті, рецензії й нариси.

Упродовж 1899–1914 рр. письменник надрукував восьмитомне видання своїх творів.

10. Перекладач Біблії. Нечуй-Левицький разом з І. Пулюєм завершив задуманий Т. Шевченком і здійснюваний П. Кулішем перший переклад Святого Письма українською мовою..

11. Особисте життя. І. Нечуй-Левицький не створив сім'ї, жив самотньо. Двічі він хотів стати на весільний рушник, але щоразу хтось його відмовляв.

12. Останні роки. До кінця життя Іван Левицький жив майже у злиднях, у маленькій квартирі на Пушкінській вулиці, лише влітку виїздив до родичів у село або в Білу Церкву. До останніх сил працював, щоб завершити літературні праці.

За спогадами дружини Б.Грінченка: *«Сам собі зашивав одежу, пришивав гудзики, носив білизну до прачки, сам ходив купувати хліб, цукор, гас. А як почалося стояння в чергах, то сам мусив стояти: замінити його не було кому. І ходив він, і стояв у всяку годину: мочило його дощем, засипало снігом, обвівало холодним вітром, тисло морозом...».*

Родичі — сестра й племінник — вирішили віддати Івана Семеновича до притулку, і, хоча родина Грінченків пропонувала йому свою допомогу, письменник відмовився: він не міг не послухатися рідних, такою покірною була його вдача. А родичі навіть ні разу його не відвідали...

13. Смерть. Останні дні провів у Дегтярьовській богадільні, у так званому «шпиталі для одиноких людей», де й помер без догляду 2 квітня 1918 року. Поховано його на Байковому кладовищі.

14. Риси характеру: скромний, чутливий, аскетичний, вразливий; у повсякденні був флегматиком, упертим, ощадливим, але носив імідж «українського педанта», який прагнув прищепити усім любов до рідного слова.

Основні твори

За півстоліття творчої діяльності І. Нечуй-Левицький написав понад 50 творів. Серед них – короткі оповідання й епічні повісті, комедії та історичні драми, художньо-етнографічні праці, науково-

популярні нариси, літературно-критичні і мовознавчі статті, театральні рецензії. В розвитку української прози письменник відкрив нову яскраву сторінку.

Прозові твори: повісті «Дві московки», «Микола Джеря», «Бурлачка», «Кайдашева сім'я»; оповідання «Баба Параска та баба Палажка»

Історичні твори: драма «Маруся Богуславка», романи «Князь Єремія Вишневецький», «Гетьман Іван Виговський»

Літературно-критичні статті: «Сьогочасне літературне прямування»; «Українство на літературних позах з Московщиною

Етнографічна стаття: «Світогляд українського народу від давнини до сучасності».

Особливості творчого стилю

- Три принципи творчості І.Нечуя-Левицького: реальність, національність, народність
 - Поєднання реалістичного зображення з поетизація народного життя
 - Нахил до живописної образності (контрасти світла і тіні; "український Рембрандт")
 - Майстерність українського пейзажу
 - Тонкий гумор («сміх скрізь сльози»)
 - Основна тема творів – селянська; основна проблематика – соціальна
 - Письменник розкрив вплив кріпацтва на долі й мораль селян, показав процеси, що відбувалися в українському селі після скасування кріпацтва
 - Створив численні характери селянства, заробітчан, відобразив їхню важку працю та злиденність побуту.
 - Зі сторінок його творів уперше постають образи української інтелігенції, попівства, чиновництва, польської шляхти та представників суспільного «дна»
- «...реальна література повинна бути дзеркалом, у котрому б одсвічувалася правдива життя... обчищена й гарна з естетичного погляду, добре спорядкована й зґрунтована, освічена вищою ідеєю», а «...для літератури взірцем книжного язика повинен бути іменно язик сільської баби з її синтаксисом».

Вислови про письменника

І. Франко: «Іван Левицький – се великий артист зору, се колосальне, всеобіймаюче око... України. Те око обхапує не маси, не загальні контури, а одиниці, зате обхапує їх із незрівняною бистротою і точністю, вміє підхопити відразу їх характерні риси і передати їх нам із тою випуклістю і свіжістю красок, у якій бачить їх само...»

Панас Мирний: «Слава великому артисті рідного слова, що з простої речі виробив таку дзвінку та співучу мову, немовби то великий музикант на чудовій скрипці грає і своєю грою вражає душу і серце».

С. Єфремов: «Він жив тільки в літературі й літературою, — всі інтереси його були тут і поза літературою не було в нього нічого, не було навіть особистого життя».

С. Єфремов: «Він розсунув рамки розповідної форми в українському письменстві новими темами й свіжою їх обробкою, він дав низку яскравих типів з добре відомого йому життя народу».

М. Рильський: «Жодна література світу не має такого правдивого, дотепного, людяного, сонячного, хоч дещо затьмареного тугою за кращим життям, твору..., як «Кайдашева сім'я» Нечуя».

С. Процюк: «Кайдашева сім'я» — сумний твір, повість-трагікомедія».

В. Панченко: «Кайдашева сім'я» — це модель всієї України. Автор блискуче розкрив деякі непривабливі риси нашої національної вдачі, які існують поза часом. Україна ХХІ ст. залишається схожою на «Кайдашеву сім'ю».

Білецький О.: «...З ранніх років об'єктами його естетичного захоплення — не захоплення навіть, а захвату — стала рідна природа, своєрідність патріархального народного побуту і творчості, людська краса...»

Цікаві факти

- Ретельно пильнував своє здоров'я. Полюбила самотність. У стосунках з людьми був вразливим.
- Спільну мову здебільшого знаходив серед жіночого кола.
- Іван Нечуй-Левицький ніколи не був одружений, мав реноме відлюдника.

- Івану Нечую-Левицькому у школі вчитель музики прив'язав любов до музики і улюбленою мелодією стала Апасіоната Бетховена.
- Любив природу, річки, бо сам народився біля річки Рось і міг годинами сидіти біля річки і мріяти про щось, думати куди ця річка далі потече, йому просто подобалося дивитися на те, як вона перетікає
- Псевдонім "Нечуй" письменник обрав на честь прізвища козацького полковника, героя "Думи про Нечуя".
- 1927-го Валер'ян Підмогильний намагався за допомогою фрейдівського психоаналізу пояснити псевдонім письменника. Виходило, що класик любив квіти, а отже, мав несвідомий сексуальний потяг до матері, а батька боявся. От і псевдонім собі вигадав — Нечуй, щоб отець Семен не чув про сина-письменника.
- Був дуже пунктуальним: за його розпорядком можна було звиряти годинники. Щодня, у визначений час, ішов гуляти одним і тим самим маршрутом: нагору до Володимирської, потім до фунікулера й назад Хрещатиком додому, завжди під парасолькою.
- Одним із дивних захоплень Левицького було полювання на мишей. Нерідко, під час посиденьок з друзями він підстрибував на стільці з криком "Є!", у відповідь на звуки мишоловки.
- Іван Нечуй-Левицький зовсім не вживав спиртного.
- Не любив суперечок: хворів по два тижні, після того як доводилося з кимось посваритися.
- Спати лягав рівно о десятій, навіть із власного ювілею пішов спати, не дослухавши вітальних промов.
- Журнали читав не регулярно, а весь комплект наприкінці року, і потім переказував усім старі новини з тих журналів.
- Стосовно правопису мав категоричну позицію - "писати треба так, як люди говорять!". Тому не терпів літеру «ї», писав не «їх», а «їих». У заповідях вимагав, щоб так його друкували "на віки вічні". Правописні нововведення вважав "галицькою змовою". Нагадував інквізитора, готового спалити й власні книжки, якщо там буде ересь: "Хай краще згорять, ніж з отаким правописом!".
- Нечуй-Левицький ініціював видання популярних брошур для народу, котрі розповіли б «простому», «неосвіченому» читачеві про найяскравіші сторінки національної історії.

Джерела

- Авраменко О., Пахаренко В. Українська література (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти. — К. : Грамота, 2018.
- Борзенко О. І., Лобусова О.В. Українська література (профільний рівень) : підруч. для 10 класу закл. заг. серед. освіти. — Харків : Вид-во «Ранок», 2018.
- Вікіпедія. [Нечуй-Левицький Іван Семенович](#)
- Герої України. Нечуй-Левицький <http://heroes.profi-forex.org/ua/nechuj-levickij-ivan-semenovich>
- Еспресо. Нечуй-Левицький. Усамітнений у слові https://espresso.tv/article/2015/04/12/nechuy_levycky_y_Usamitnenny_u_slovi
- Зінченко Ж.В. Паспорт літературного періоду. 10 клас. – Полтава, 2018.
- Коваленко Л. Т., Бернадська Н.І. Українська література (рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. — К. : УОВЦ «Оріон», 2018
- Лайфхаки з української літератури. Нечуй-Левицький https://edera.gitbook.io/lit-lifehacks/rozdil-5/nechui_levycky_i
- На всі 200. І. Іван Нечуй-Левицький "Кайдашева сім'я": особливості твору, цитатна характеристика персонажів, скорочений переказ (з ілюстраціями!) <https://navsi200.com/literaturne/kajdashева-simya/>
- Рідна мова. Нечуй-Левицький «Кайдашева сім'я» <http://www.ridnamova.kiev.ua/>
- Слоньовська О. В., Мафтин Н. В., Вівчарик Н. М. Українська література (профільний рівень) : підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. – Київ : Літера ЛТД, 2018.
- Фасоля А. М., Яценко Т. О., Уліщенко В. В., Бійчук Г. Л., Тименко В. М. Українська література. Рівень стандарту : підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. — Київ : Педагогічна думка, 2018.
- Цікаве про Нечуя-Левицького <https://www.interesniy.kiev.ua/ua/ivan-nechuy-levitskiy/>
- Тамбовцева М. На скрижальях. Дивацтва Івана Нечуя-Левицького <http://na-skryzhalyah.blogspot.com/2016/04/adsbygoogle-window.html>
- Infogram. Цікаві факти про Івана Нечуй-Левицького та його творчість <https://infogram.com/cikavi-fakti-pro-ivana-nechuj-levickogo-1ho16v38k8d74nq>
- Гриневич В. Іван Нечуй-Левицький лягав спати рівно о десятій <https://gazeta.ua/articles/history-newspaper/ivan-nechujlevickij-lyagav-spati-rivno-o-desyatij/270624>
- Підготовка до ЗНО і не тільки. І. Нечуй-Левицький <https://zno.if.ua/?p=2884>
- Цікаве про видатного українського прозаїка І. Нечуй-Левицький <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-10D95B1A404B0/list-B407A47B26>

Gumoreska. Іван Нечуй Левицький цікаві факти з життя <https://gumoreska.in.ua/ivan-nechuj-levytskyj-tsikavi-faktyz-zhyttya/>

Відео про письменницю

Велич особистості. Іван Нечуй-Левицький <https://www.youtube.com/watch?v=pj10jFMF2fA>

Мельник К. Переказ «Кайдашева сім'я» Іван Нечуй-Левицький <https://www.youtube.com/watch?v=HW5fEun5zbs>

Невідомі історії відомого письменника. Репортаж з батьківщини Івана Нечуя-Левицького

https://www.youtube.com/watch?v=b2zqsfs_ab4

Підготовка до ЗНО. Життя і творчість Івана Нечуя-Левицького. <https://www.youtube.com/watch?v=5O2zUEpjizc>

Україна вражає. Стеблів - Краса Черкащини, що надихала Івана Нечуя-Левицького

<https://www.youtube.com/watch?v=Isi0YYrEydM>

Українська література в іменах. Іван Нечуй-Левицький. <https://www.youtube.com/watch?v=9eOFLNvUBI>

Хворостяний І. Лайфхаки з української літератури І. Нечуй-Левицький, Панас Мирний, І. Карпенко-Карий.

<https://www.youtube.com/watch?v=n74FMIRZkeA&t=35s>